

kommen først og først havde faaet Tilladel- sen, kan Kommunen, som kommer bag efter, maaske ikke faa denne Tilladelse. Jeg mener altsaa, at for saa vidt der skal være andre til at drive den Slags Anlæg end Staten, bør Kommunen komme i anden Række, og der bør tages Forholdsregler i Loven, saaledes at Kommunen kan gribe ind og stille Krav. Men principielt ønsker jeg, at det er Staten, der driver det hele, og med Statens Ret til at drive disse Anlæg mener jeg ogsaa, ligesom det ærede 2det Medlem for 10de Kredts (Wosjen), følger Statens Pligt til at forsyne sine Borgere med Udgang til dette Meddelelsesmiddel.

Oct. Hansen: Det er sikkert ganske naturligt, naar den ærede sidste Taler fandt, at dette Lovforslag var tilraadeligt, og at det hvilede paa rigtige Principper, thi jeg tror ogsaa, man kan sige om dette Lovforslag, at det er i sit Væsen socialistisk. Om Socialismen skal jeg ikke her udtale mig, det kan være et fortræffeligt Princip i og for sig, naar det gennemføres konsekvent, og Forudsætningerne ere skaffede tilveje for, at det kan virke, men saa længe vi leve paa den økonomiske Basis, vi nu have, og saa længe vi navnlig have Grundlovens § 82 om, at Ejendomsretten er ukrænkelig, og at de private velerhvervede Rettigheder skulle respekteres og kun maa tilfidesættes, naar Almenvellet kræver det, og kun mod fuldstændig Erstatning — synes jeg nok, at man maa sige, at det Lovforslag, som her ligger for, vækker store Betænkeligheder. Dette gælder baade med Hensyn til 1ste Kapitel og med Hensyn til 2den Kapitel.

Det er jo navnlig Telefonerne, der interessere, og som vi nærmest tænke paa, Telegrafdriften har man en Ordning paa allerede. Jeg vilde finde det meget rigtigt, om Staten og Kommunen, og navnlig Kommunen, kunde træde regulerende til og stille de Betingelser, som maatte opstilles, for at en Drift, der saaledes gaar ud over den enkelte privates Ejendom og har en vis almen Interesse, kan drives. Jeg mener altsaa, at det er ganske naturligt, at der skal gives en Koncession, og at Lovgivningsmagten bestemmer, hvilke Betingelser der skulle stilles i en saadan Koncession. Jeg mener dog ikke, der skulde behøves Koncession for et hvilket som helst Anlæg; der maatte være Undtagelser, maaske ogsaa i betydelig videre Omfang end de, der ere nævnte i § 3. Men lad det ogsaa være Princippet, at ingen maa anlægge og drive Telefonledninger uden med Tilladelse af Staten eller Kommunen og maaske heller ikke, som det ærede

12te kongevalgte Medlem (H. N. Hansen) fremhævede, uden at svare en passende Afgift, navnlig til Kommunen, hvis Gader og Veje jo benyttes derved. Et saadant System behøvede jo ikke at begynde med en saadan absolut Frase, om jeg saa maa sige, som den, der findes i § 1, hvor man siger, at Staten har Eneret. Man siger, at Staten har Eneret, og samtidig erklærer Lovforslaget dog, at i Birteligheden vil Staten ikke udøve denne Eneret, den vil blot give Koncession; det bliver imidlertid et mere teoretisk Spørgsmaal. Jeg gaar altsaa ud fra, at Regulering og Koncessionsgiver kunde være ganske naturlig, men naar man saa kommer til det næste Spørgsmaal, som dog er Hovedpunktet i Kapitel I, behøver man dog ikke at gaa saa vidt, at en Institution som Telefonvæsenet skal være en Statsanstalt og under Statsdrift. Vi behøve ikke at have Staten til ogsaa at drive noget saadant som Telefoner for disse i Reglen lokale Meddelelser fra Hus til Hus. Nu foreskrives det, at vi skulle have Staten ind, og saa skal der staves en Masse Funktionærer; alle de, som ere ansatte ved Telefonvæsenet, skulle nu være Embeds- og Bestillingsmænd med Pensionsberettigelse baade for dem selv og deres Koner og Børn, og naturligvis smukt uniformerede alle sammen. Vi skulle have Staten ind paa dette Omraade, der hidtil er gaaet saa udmærket godt privat og har udviklet sig saa hurtigt og godt navnlig i de større Byer, at man maa beundre, at denne Opfindelse er trængt saa hurtigt igennem, som det er. Hele Stillingen overfor dette Spørgsmaal beror jo paa, hvorledes man i det hele taget stiller sig til den Fordring, at Staten skal blandes ind alle Steder, og at man anser Statsdrift for det ene saliggørende, saa at naar en saadan Statsembedsmand med Uniformskasket kommer og vil gøre et eller andet, enten det nu er rigtigt eller urigtigt, kan han ikke stoppes, selv ikke af Kongens Foged; thi saa er det en Statshandling, og al Modstand derimod bliver en „Nullitet“, da han har sin Ordre enten fra Telegrafdirektøren eller Trafikministeren, og saa er der ikke nogen Magt i Verden, der kan stoppe ham. Vrede Medlemmer ville erindre, at det Udvalg, der blev nedsat af Landstinget i 1883 — 84, ogsaa var mod Statsdrift paa Telefonvæsenets Omraade. Det ærede Medlem fra 10de Kredts (Wosjen) talte om de smaa Anlæg og mente, at det var Idealet, at enhver Landsby havde sin Telefonstation; ja, Idealet ligger maaske endnu længere borte, det var maaske, at ethvert Hus i Kongeriget Danmark skulde have sin Telefonstation; men det kan uden Tvivl ikke opnaas ved at give det